

SLOBODNA DALMACIJA

NA ŠOLTI S HRVATSKIM TOPNICIMA

»SPLITU«

»POLIGONA CR«

ŠOLTA, 18. XI — Dobogda te Šolta dopala! Nema Splitu strašnije kletve od te. A ona je prošloga petka kolektivno izrečena cijeloj jugomornarici, što je s blokade hrvatskog mora prešla na otvoreno artiljerijsko ranjavanje podmarjanskoga grada. Kletva je posebno bila upućena velikom patrolnom brodu koji nosi ime grada po kojemu je otvorio vatru ne birajući ciljeve. VPB »Split« doslovno je dopala Šolta. Tamošnje obalne baterije Hrvatske ratne mornarice tako su ga ispogađale da je bespomoćan krenuo u bijeg i dospio pod cijevi drugih baterija što su mu pečatile sudbinu, tko zna do kada.

Tiha deblokada

Na Šolti su sve sami dobrovoljci, otočani i Splićani (»ima nas i fetivih i fureštih«), počevši od posada na topovima, pa do onih brojnih, posve anonimnih boraca što se svakodnevno izlažu opasnostima na zadacima koji uvijek znače samo jedno — tihu deblokadu otoka. Jedan od takvih je i barba Ivo, koji je ostavio navigavanje na »strancu« da bi u »ljusci«, po lebiću i jugu, kada nitko živ ne plovi, satima vozio do Šolte. Sve da bi na otok stiglo bar nešto ili netko, pa i novinari.

— Vidiš, ja i čekam ovakvo vrime. Teško mogu do mene, na radaru me uglavnom i ne vide, a i ne plovi ti oni po ovome. Nije to za njih. Ma neće oni više tako lako na ove strane, dali im ovi naši sa Šolte po repu — kazuje barba Ivo (»nemojte prezime, triba ovo i dalje radit«), mokar do kože, s obje ruke na timunu. Maks, Aldo, Joško ... i mnogi drugi rade ono za što imaju samo jedan komentar: »A, Boga ti, nisan nikad mislija da će ovo tribat, a evo, mora se, ima nešto u tebi šta te tira da se boriš, onako kako znaš i umiš.«

Ono »kako znaš i umiš« nije baš

Oluja nad Gornjim Selom, odraz s prozora, uz prozor starac. Kažu da je to sve rjeđa šoltanska slika. Dolaze mladi. I oni najmladi

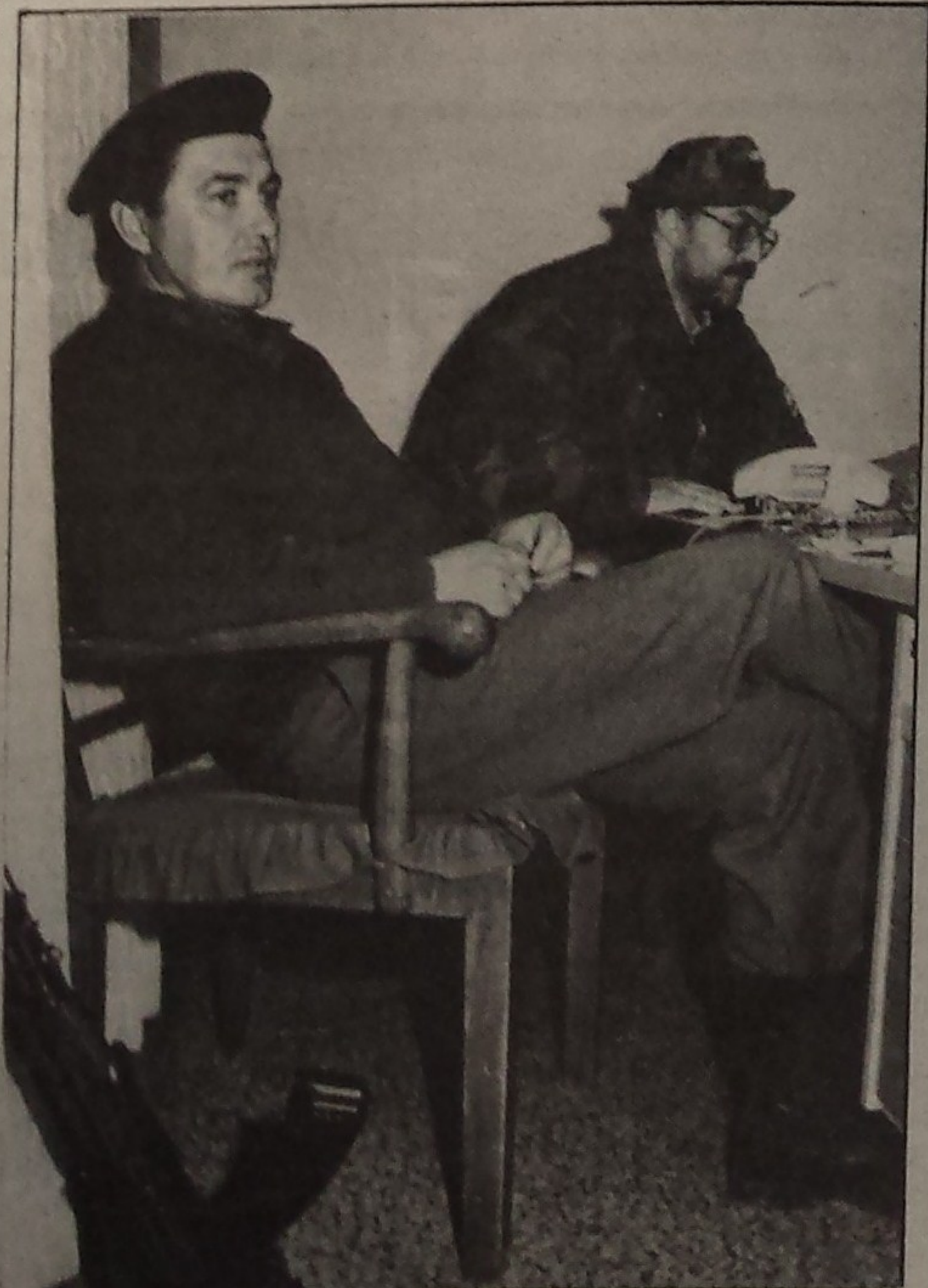
amaterski, bez veze, što bi se reklo. Premda smo »naši«, moramo na poziv iz mraka, sa tko zna koje sike, kroz olujni vjetar odgovoriti tko smo, što smo, zašto smo, što hoćemo. I onda uputa kamo ćemo. Do Ante Bezića, načelnika Pričuvnog sastava Hrvatske vojske na Šolti.

— Red se mora znat. U principu jesmo odsječeni, ali i izloženi, pa smo možda budniji nego mnogi drugi. Teško je s opskrbom, treba štošta, Split nas je malko zaboravio, mislim u civilnom smislu. No sve ipak još nekako funkcionira. Civilno, da. O vojnome nema misla, znate sve — reći će Bezić.

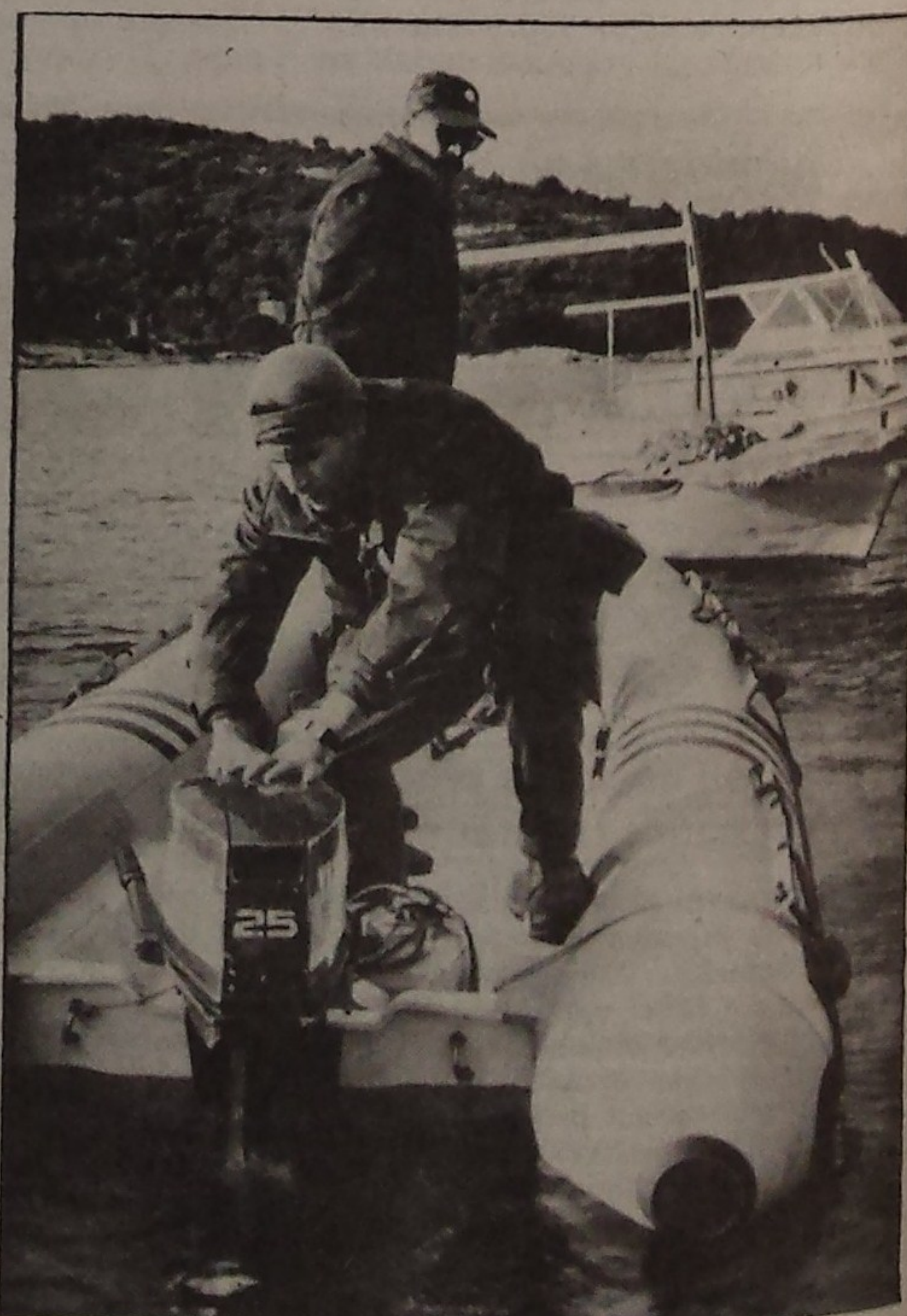
Pokazalo se da nismo ni izdaleka znali sve. Na primjer podatak da je sa šoltanskih baterija u cijeloj operaciji

proganjanja okupatora, nakon njihova topničkog napada 15. studenoga, ispaljeno samo — deset granata. Od toga četiri pogotka. Prosjek kakav se teško postiže i na vježbama gađanja, dakle, u mirnodopskim uvjetima, kada nema nikakve tenzije izazivane borbenim djelovanjem neprijatelja.

Gromovnik, zapovjednik baterija (nitko od posade na topovima ne želi da mu se spomene ime, neki nisu ni za fotografiju, već samo nadimke) nije sudjelovao u djelovanju prema VPB »Split«. Njegova baterija okrenula je svoje cijevi prema drugima SMB-plovi-lima. S tog položaja ispaljene su četiri granate, a ona posljednja pogodila je najvjerojatnije VPB »Pula« u krmu, nakon čega se flotila vrlo brzo sklonila iz-

Ante Bezić, načelnik pričuvnog sastava Hrvatske vojske: »Reda mora biti. Izloženi smo možda više od drugih, ali znamo što nam je činiti.«

Patrola HRM-a sprema se za obavezan obilazak otoka

TRI GRANATE S

UTORA

Od deset topničkih granata ispaljenih sa šoltanskih baterija četiri su pogodile cilj, a čak tri razarač »Split«, i to na neviđeno. »Split« se naime pokušao spasiti u »zavjetrini« šoltanske obale, izvan vidokruga topova, ali mu ni to nije pomoglo

PČ 176 »Mukos« — pramcem pod more, ali će se dati osposobiti za potrebe Hrvatske ratne mornarice

van domašaja. Gromovnik kaže kako je sam podatak da je već četvrti hitac bio pogodak — uspjeh po sebi, pogotovu jer je meta bila na vrlo velikoj udaljenosti. A to su obavili Dezerter, Sklonišće, Baja, Nonka, Doma, Kova, Žila, Infuzija i Šubo, s položaja, kako ga sami nazvaše, »poligon B«.

Za razliku od »poligona C«, s kojega su Lampica, Šolta, Poštar, Meduza, Profesor, Peco, Kobra, Špiro i Robi, pod komandom Dobrice. Od njihovih šest granata upućenih prema VPB »Split« tri su pogodile. I to na »nevide-

Znanstveni rad

— Pokušao se sakriti ispod vidnog polja, ali mu ni to nije pomoglo — priča sa zadovoljstvom Dobrica, kao i Gromovnik, bivši časnik jugomornarice, ali odavno umirovljen. Nije bilo druge nego se spustiti bliže obali i odatle diktirati poziciju i koordinate. Prve tri su promašile, ali vrlo blizu, a onda smo ga »našli«. Prova, most, krma, točno po redu, nema greške. Da ste samo vidjeli ove moje momke šta su činili, tombole

od sreće kad sam im javio kakav su posao obavili.

Ti momci ne govore puno. Kažu samo da su zadovoljni i da se promet prema otocima, što se njih tiče, mogao već otvoriti. Federalna mornarica morat će dobro razmisliti prije nego što opet dođe tako blizu. Samo Profesor moli da mu pozdravimo sve kolege s Filozofskog fakulteta u Zadru, na kojemu je diplomirao sociologiju i engleski jezik. Uskoro je trebao postati asistent, ali rat je ... Za znanstveni rad, kaže, bit će vremena kad sve ovo završi. Domovina je na prvome mjestu.

Tako je SMB-armada ovdje doživjela jedan težak poraz. A sve je počelo od zasad nerazjašnjene eksplozije koja je raznijela pramac patrolnog čamca 176 »Mukos«, što je federalna mornarica iskoristila kao povod za odmazdu Splitu, Šolti i Braču.

Vrativši se u Split, otišli smo u uvalu u koju su šoltanski dobrovoljci HRM-a doteglili brod na kojemu je eksplozija otvorila rupu »dva za dva met-

ra«. Kažu da je u trenutku kad su ga, našavši ga napuštenog na pučini, uzeli u tegalj na brodu još radio agregat (nakon više od 24 sata od eksplozije). Kuhar je u trenutku eksplozije, upravo pripremao obrok (ne baš specijalitete, što svjedoči da okupatorska vojska muku muči s opskrbom). Posada je brod napustila u žurbi, ostavljajući sve, od oružja do dokumenata, i sada je brod u rukama Hrvatske vojske. Naš fotoreporter Boris Vrkić pronalazi zdravstveni karton kuhara Borčeta Nestorovskog, iz kojega se vidi da je u vojsci najmanje od studenoga prošle godine, te da je zdravstvene kontrole radio neredovito, posljednji put u ožujku ove godine. Kućama ih ne puštaju. Patrolni čamac pramcem je uronjen u more, a ronionci su ispod površine pronašli truplo jednog vojnika.

Bez žrtava

Šoltani, srećom, nisu imali žrtava. Ni ranjenih. A tuklo ih se silovito. Na otok je palo najmanje 200 projektila.

Uglavnom u prazno. Osim u Gornjem Selu, gdje je doletjelo stotinjak granata i zrna. Tko zna zašto? Nekim čudom, nije bilo ni odviše štete. Pogoden je zvonik mjesne crkve s kojega je kameni stup pao na krov crkve i probio ga. Teško je oštećena kuća Ivica Kalebića, a lakše Antice Dović i Jozse Dovića. Kalebić kaže da je u dvorištu i kući sakupio četiri »sića« krhotina granata, neke čak i iz jastuka na krevetima u spavaćoj sobi. Bio je u improviziranom skloništu u vrijeme napada.

Nakon ljetošnjeg desanta, Šolta je tako doživjela i pravi napad. No život teče dalje. Vicko Kliškinić i četrnaestromjesečni mu sin Tomislav nedjeljno jutro, po običaju, provode pred crkvom u Gornjem Selu. Tvrde da je baš taj prizor nova osobitost Šolte. Sve je više djece, otok se pomlađuje, ljudi su se počeli vraćati. Obalne baterije su do sada ispunile zadatak — osigurati im da tu i ostanu. A i Split se odavde brani.

Mario JERČIĆ

Snimio: Boris VRKIĆ

Ubojite šoltanske cijevi